

2014 január Hónapló

Parászka Boróka: A vámszedő

Friss Róbertnek a szerkesztőnek, a konyhában megírható történetekről

December elején pillantottam meg a férfit, akiről azonnal tudtam, hogy a hónap főszereplője lesz. Hatalmas tömegben álltam az adóhivatal alagsorában, betonba ágyazott, csúszós üvegfalak között lüktető, beláthatatlan irányba haladó embermassza kellős közepén. Folyamatosan küzdöttem a sodrással, hogy ne tartsam a ritmust. Ne csoszogjak, köhögjek a többiekkel egyszerre, valahogy mégiscsak maradjak meg magam, ne irányítson mások könyöke, térde, tudjak a géphangon érkező utasításokon (aktuális sorszám, nyitás- és zárásrend) kívül másra is figyelni. Hiába biztattam magam, alulmaradtam. Engedelmesen léptem az előttem lévő nyomába, helyet hagytam a mögöttem igyekvőnek, hiába morzsolgattam a zsebemben maradt civil apróságokat, papír zsebkendőt, egy összeaszott gesztenyét, egyre inkább voltam iktatószámokkal, kliensszámmal, formanyomtatványokkal felszerelt adóalany, mintsem az a magánember, aki akkor áll ki a sorból, hagyja maga mögött a géphangot, a bordájába fúródó térdeket-könyököket, a tejüvegen át szűrt fényt, az előrehaladó sorok társas magányát, amikor akarja.

Szükségem volt arra, hogy előrehaladjak ebben a sorban, amely fenyegetően vett körül, és oldott fel magában, szükségem volt arra, hogy eljussak végre én is az ablakig, a tejszürke semmiben elérhető végcélig, sorszámom felmutatása után benyújthassam a magam egyendossziéját, és végre rendezzem adósságaimat.

Hónapok óta gyűlt az adótartozásom, késtek a honoráriumok, a fizetés, és amikor az utolsó határidőt is túlléptem, zárolták a számlámat. Rendszeresen megtörténik ez, mert a honorárium és a fizetés rendszerint késik. Manapság az időben érkező pénzek gyanúsak, kiváltképp az időben érkező, magas összegek félelmetesek. Mondhatni örül az ember a kis és késő pénzecskének.

Némi kényelmetlenséget az okoz a megnyugtató kés, mert így újra és újra rossz adóssá is válok, akit többször is, tértivevénnyel küldött levelekben figyelmeztetnek elmaradásaira (a postás nyilván átlát gondosan begyakorolt közönyömmön, amikor az átvételi elismervényt aláírom), és akinek rendszeresen zárolják a számláit. Ilyenkor többhetes kapingálás következik, a késve beérkező pénzek gondos gyűjtögetése, hogy legyen miből a hátralékot és a késedelmi kamatot kifizetni. És ha végre sikerül törleszteni, akkor a befizetésről szóló igazolással végig kell járni a mindig ugyanúgy koreografált táncot, a hosszú sorokat az adóhivatal ablakai között, személyesen kell igazolni, hogy a törlesztés megtörtént, hogy a számlák zárolását gyorsított határidővel feloldják. Kérvény, pecsét, iktatószám, kincstári ellenjegyzék, franc az egészbe, nem is értem. Legszívesebben felmondanám a számláimat, a honoráriumaimat is. Kösz nem kell, csinálom ingyen, végül is, annyit is ér. Az ingyen után nem kell számlázni, könyvelni, nincs késő bevétel, nincs a késő bevétel után késve befizetett adó, nincs kiértéskésítés, letiltás, feloldás.

Vonzó nincstelenség. Hiába játszom ezzel a nullszaldós szabadsággal, tudom, hogy nem fogok kiállni a sorból, nem intek be a banknak, az adóhivatalnak, és nem indulok neki hűlt gesztenyét morzsolgatva a zsebemben a semminek. Nem megy ez az elillanás.

Benne vagyok tehát az adóhivatali jelenetben, könyvelem a saját tehetetlenségemet, ahogy belesimulok a sorba. És akkor ott, ott, messze a sor végén, a feloldást ígérő ablakon túl pillantom meg a főhősömet. Az egyetlen arcot, amelyik kiválik a tömegből, amelyen érdemes elidőzni, sőt, akit nem lehet nem nézni. Olyan csúnya ember, hogy megigéz. Így ötlök fel bennem, hogy csúnya embert látok, próbálom tetten érni magamban a jelzőt. Állok a beizzad nagykabátok, összegabalyodott sálak és üres tekintetek között, és az egyetlen ember, akire figyelni tudok: csúnya.

A csúnyságát figyelem, a szabálytalanságát. Nagy ember. Sokkal nagyobb, mint amekkorára az ügyintéző ablakot tervezték. Kilóg a képből. Ha nem hajol oda az aktuális klienséhez, akkor nem látszik belőle más, mint a mindent elborító szürkeségből kivilágító mustársárga öltönye és himbálódzó sötétzöld nyakkendője. Olyan, mintha az éppen sorra kerülő kliens a nyakkendőhöz beszélne, és választ ugyancsak a nyakkendő adna: hol igennel, hol nemmel felel, a himbálódzás irányának megfelelően. Ha hosszabb beszélgetés kezdődik, akkor a kis, kör alakú ablakban megjelenik a mustársárgával és sötétzölddel keretezett arc. Hatalmas orra biggyesztett apró szemek (disznószemek), kopaszodást leplező, gondosan fésült gyér hajtincsek, elálló fülek. Minden hatalmas az emberen, aki a sorból is látszik. Nem csak a teste meg az orra, a szája és a füle is. Csak a szemei aprók. Fürgén járnak az előtte állókon, akiket gondosan végigmér, megfigyel.

Vizslatja ügyfeleit ez a csúnya ember, azok pedig hagyják magukat, kapkodnak, bólogatnak, táskájukban újabb és újabb papírlapok, igazolások után kutatnak, aláírnak, magyarázkodnak. Elemi osztályos gyerekek felelnek felnőtt kabátok, kalapok mögé bújva. Értem én ezt az osztályt. Én is közéjük tartozom. Még sokan vannak előttem, de már tudom, hogy rossz lesz majd a pult mögött állni, és magyarázkodni, kérvényezni. Rossz lesz alacsonynak és végigmértnek lenni az ügyféloldalon. Vámszedő – hát persze, ő az, a biblikusan kellemetlen alak, ezért csúnya. Nem is lehet szép. Arra való, hogy ne szeressék, hogy féljék, hogy utálkozva teljesítsék a feltételeit. Nem is lehet jó ez az egész a sorban állással, az egymással való tolakodással, az ablak előtt való bólogatással, egyáltalán nem lehet jó ebben semmi. És aki ott bent ül, az is csak rossz lehet.

Erről a rosszaságról kell írni, kiváló antihős ez a ragyás, ablak mögött hatalmaskodó vámszedő, és kiváló hősök vagyunk mi, az eléje járuló massa a késedelmi igazolásokkal, a bólogatással meg a papírok közötti kapkodással együtt. Ezt kellene megírni valahogy, megoldozva a pénzürt, hogy milyen és miért ilyen a pénz útja.

Három hetem volt erre a feladatra. Szerkesztőm, Friss Róbert, idejében szólt, hogy mi a munkarend, és mikor van a leadási határidő, és én valóban, naponta neki is futok, hogy megfeleljek a feladatnak. Akkurátus ember, szerkesztő: információt, magyarázatot, jól hasznosítható szöveget vár. Persze tudom, hogy kevés ehhez a mustársárga felöltő és a tájékoztató jelleggel himbálódzó méregzöld nyakkendő, amelyről akkor ott, december elején nem tudtam levenni a szemem. Kevés ehhez a sor-érzés.

Mindenképpen valami objektivitás kéne, ami aztán bekezdésekbe csomagolható, ellenőrizhető, leadható, szerkeszthető, kinyomtatható, leszámolható és végül leadózható. Keltsük hasznos látszatát a tények és az érzetek rögzítésének. Valami lényegit kell most mondani az adórendszerekről, a szabályokról és szabályszegésről. November: jön a NAV-botrány, Horváth András (zakója szürke, ám a haja ritka) egykori nemzeti adó- és vámhivatalnokként nyilatkozik a

belső korrupcióról, a határon átnyúló korrupcióról. A botrány nem nagyon nyúlik át Erdélybe, egyetlen lap, a Riport ad hírt arról, hogy a magyar szálak Romániáig nyúlhatnak.

Cukorbotrányról ír a sajtó, nemzetközi hálózatban működik az áfacsalás, Kelet-Közép-Európán keresztül-kasul kereskedő cégek, árréseken nyereszkeskedő társulások, viszonteladók, határokon átnyúló adóbűntettek. Gyártók, csomagolók, beszállítók, eladók, viszonteladók dzsungel, eltűnő adó: így érik össze az európai közösség errefelé. Micsoda tanulságos történet. Ezt kellene megírni, hogy megdolgozzam a leadózándó pénzemért. És gyűlnek az adatok, a számsorok, az ábrák. Friss Róbert újabb és újabb figyelmeztetéseire tehát nyugodtan válaszolhatok újabb és újabb ígérettel, hogy most már aztán összeáll a kép, megtudjuk, hogy hol is élünk ebben a világban, ahol nemzetközivé lett az adócsalás, és közérdekké a közérdektelenség, ahol az adórendszer rendszerszerűsége és rendeltetésszerűsége illúzió csupán.

Hiába sorakoznak egymás alá azonban a sorok, hiába duzzad a szöveg. Hiába vázolólok hozzá a magamét az eddig nyilvánosságot látott vázlatokhoz. Az elszánt tényfeltáró kollégák szorgalmasan gyűjtik az információkat, vállt vállnak vetve dolgoznak a leleplezéseken. A lényeg azonban nem tűnik fel a számsorokban, az ábrákon. A tényfeltárás is csak egy illúzió a sok közül errefelé. Mintha bármi a felmutatásra, bizonyításra, kimondásra várna. Mintha ne lenne köztudott minden bevallatlan, elkent nyomorultság. Nem a felismerés hiányzik, csak a beismerés.

Friss Róbert pénteken utolsó figyelmeztetést küld, azt írja, ne keressek kifogásokat. „Marx vagy öt gyerek sikítozása mellett írta meg A tőkét – két szoba, konyha + Jenny –, és azért elég jól sikerült darab lett.” Estére ígérem a végleges változatot, csak össze kell állnia a számokból álló történetnek, akár a konyhában is. Nem áll össze. Szombat reggel veselkedem neki utoljára, hogy rendezzem a magam adatait. Szombat délután törölök mindent. Értelmetlen minden okoskodás, csak a magam dolgát végezhetem el, a saját beismerésemet. Most vasárnap délután van, három hete birkózom ezzel az üggyel, és be kell látnom, számsorok ide, diagramok oda, nem tudok szabadulni a csúnya embertől. Minden objektivitáson túl, mégiscsak róla és velem szól ez a történet.

Arról, ahogyan a kliensek belépnek az adóhivatal ajtaján, ahogyan sorszámot vesznek, felveszik a csoszogás ritmusát, egymásba könyökölnek, ahogy a papírjaik után kapkodnak. Ott van valami nem számszerűsíthető ebben az adódrámában. A késésekben, a figyelmeztetésekben, a gyanakvásban és abban, ahogyan nő az indulat és undor a hivatali ablakok előtt. Hogy mennyire hiányzik a beismerés, a belátás.

Ezt kell tehát elmesélnem, határidőn túl, objektivitáson messze innen. (Igaz van, Róbert, ez a konyhában megy jól!) Mire rám került a sor, akkor ott december elején, az adóhivatalban, már nem volt bennem semmi magamból. Felszólításra a megfelelő sorszámot adtam át a csúnya embernek, szabványkérelmemmel együtt, de nem álltam a vizslató tekintetét. Igen, késtem, igen befizetem. Gyorsan válaszoltam, és hivatalos hangon, csakhogy szabaduljak már.

De nem szabadulhattam, mert nem volt nálam a teljes összeg, amelyet ott helyben számolt ki újra a vámszedő. Hat lej hiányzott, két sajtos kifli ára.

Elszámoltam magam, amikor összeguberáltam a tartozást, hiába vittem magammal minden pénzem, nem volt elég a számla feloldásához. Nem mondtam ki, amit gondoltam. Nem kiabálhattam be az ablakon, hogy a fene egye meg az adóhivatalt, a ronda adóhivatalnokával együtt, az újrászámolt, késedelmi kamattal megtoldott tartozással együtt. Ott rohadjon meg az egész, tartsák zárolva a számlám. Kiiratkozom, elmegyek a ködbe gesztenyét rágcsálni, nem is nézek vissza többet. Bottal üthetik a fiskális nyomomat.

Álltam némán, éreztem, hogyan fut rajtam végig többször az apró szemű tekintet. Fémpénzeket találtam a papír zsebkendő és a gesztenyehéj alatt a zsebemben, azt vágtam a pultra. Ez az összes pénzem – nyögtem, és magamban még azt is hozzátettem: edd meg, te kapzsi guberátor, te vérszívó! Valamit meghallhatott a ki nem mondottból az adóhivatalnok. Elnéző mosoly jelent meg a szája szögletében. Tudja mit? Kipótolom a tartozását – mondta, és farzsebéből kis, kopott tárcát vett elő. Fémcsattal gondosan lefűzött kis címletű bankjegyek közül került ki a két kifli ára. Felbomlott a sor, a kalaposok, kabátosok nevetgélni kezdtek. Van ilyen is, ha adja, vegye el – mondták. Sem ellenkezni, sem jóváhagyni nem tudtam, ami velem, a rossz adóssal történt. Köszönetet se mondtam, csak valami ígéretfélét, hogy a feloldott számlámról felveszem, és visszaadom ezt a tartozást, nem szeretem az adósságot. Kikóvályogtam a felbomlott sorból az utcára, fények villantak fel körülöttem. Karácsonyi díszkivilágítás, magyaráztam magamnak, ahogy lüktettek a narancsok, a zöldek, himbálódzó fények a decemberi ködben.

Kapcsolódó írások:

1. **Parászka Boróka: A kivándorló** Nagypapája kiment Amerikába, ezt második vagy harmadik mondatából tudtam meg,...
2. **Parászka Boróka: Melír** Magyarország távolról eszelős, fékevesztett, riasztó helynek tűnik. Nehéz eldönteni, hogy...
3. **Parászka Boróka: A frontról** Meg sem fordult a fejemben, hogy végül haditudósítást kell majd...
4. **Parászka Boróka: Magyarvallás** Októberben népszámlálási kampány volt, rosszul sikerült. Sokáig próbáltam úgy tenni,...
5. **Parászka Boróka: Mindenki erdélyi** Parászka Boróka Mindenki erdélyi Nehéz magyarázatot találni rá, miért...

Cimkék: Parászka Boróka